

ΑΝΔΡΙΑΝΤΕΣ Κ' ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἐδιάβασα κ' ἐγώ, μὲ μεγάλη μου δυσκολία καὶ συλλαβιστά, τὸ ἐπίγραμμα ποὺ χάραξαν μὲ χρυσὰ γράμματα στὴ βάσι τοῦ πολυβασανισμένου ἀνδριάντος τοῦ Βαρβάκη κ' ἐπειδὴ δὲν συνειθίζω νὰ παίρνω μαζὶ μου στὸν περίπατο, καὶ τὸ λεξικό τοῦ Βυζαντίου, κάθησα καὶ τὸ ξεσήκωσα σ' ἓνα κομματι χαρτί γιὰ νὰ τὸ ξαναδιαβάσω στὸ σπίτι· τὸ ἐπίγραμμα εἶνε αὐτό :

ΒΑΡΒΑΚΗΝ ΠΑΡΟΔΙΤΑ ΟΡΑΣ ΨΥΡΙΗΣ ΚΑΥΤΟΝ ΟΖΟΝ
ΟΝ ΜΕΓΑΝ ΤΙΣΚΕΝ ΚΟΙΡΑΝΟΣ ΕΥΡΥΜΕΔΩΝ
ΡΩΣΩΝ ΗΝ ΔΙΑ ΙΔΜΟΣΥΝΗΝ ΠΟΛΕΜΗΝΙΑ Τ' ΕΡΓΑ
ΠΟΛΛΑΚΙ ΔΥΣΜΕΝΕΑΣ ΤΡΕΨΑΤΟ ΜΑΡΝΑΜΕΝΟΥΣ
ΠΟΛΛΑ ΔΕ ΠΑΤΡΙΗ ΕΝΙ ΜΑΛΑ ΚΑΙ ΕΣΘΛΑ ΤΕΛΕΣΣΕ
ΤΩΙ Ρ' ΑΓΑΘΗΝ ΜΝΗΣΤΙΝ ΚΑΛΑΙΠΕ ΟΙΣΙ ΦΙΛΟΙΣ.

Σὰν πῆγα στὸ σπίτι μου ἀνοιξα τὸ Λεξικό κ' εἶδα κ' ἔπαθα ὡς πού νὰ νοιώσω πῶς τὸ ΨΥΡΙΗΣ δὲν θὰ πῇ ἀπ' τοῦ Ψυρή, καθὼς τὸ πῆρα στὴν ἀρχή, τὸ ΟΖΟΝ δὲν εἶνε τὸ γνωστὸ χημικὸ στοιχείο, καὶ ὁ τελευταῖος στίχος δὲν λείει πῶς ὁ ΚΑΥΤΟΣ ΟΖΟΣ ΨΥΡΙΗΣ ΒΑΡΒΑΚΗΣ «ἔφισε ἀγαθὴν μνηστὴν στοὺς φίλους του!»

Ἰδρῶσα ὡς νὰ τὰ νοιώσω ὅλ' οὐτὰ καὶ σὰν τὰ μισό-νοιώσα μ' ἔπιασαν κἀτι γέλια τρομακτικά· θυμήθηκα τὸ ἐπίγραμμα ποὺ ἔκανε ὁ Λογιώτατος τῆς Βαβυλωνίας γιὰ τὸν πατέρα τοῦ Ἀνατολίτη Χιτζί Σχέβη :

Ἐνθάδε κείτα Χατζὴ Μουράτη κλήσει
Τέχνη Ἀραβτζή; καὶ Καίσαρες τῇ φύσει
Δεῖ δὲ θεῶν ἀμαρτιῶν του λύσει...

Θυμήθηκα ἀκόμη καὶ τὸν ἀγαθὸ Ἀνατολίτη ποὺ τοῦ φώναξε ὀργισμένος :

— Κλήσει, φύσει, λύσει, καλό!! γιὰ νὰ τερμάξῃ στίχο! μὰ τίποτα, ἄταμ, τίποτα!... ἄρατα τέματα ἔγραψες... οὐλα ἀνάποντα εἶπες!...

Κ' ἔτσι νόμισα κ' ἐγώ γιὰ μιὰ στιγμὴ πῶς εἶχα μπρός μου τὸν Λογιώτατον ποιητὴν αὐτοῦ τοῦ κινέζικου ἐπιγράμματος κ' ἄρχισα νὰ τοῦ λέω :

— Ἐλα δὲ, Λογιώτατε, καὶ πέ μου, στὸ θεό σου! γιὰ ποῖόν τὸ ἔκανες αὐτὸ τὸ ἐπίγραμμα;

— Τὸ ἔκανα γιὰ τὸν λαό, θὰ μοῦ ἀποκριθῇ. Τὸ ἔκανα γιὰ νὰ τὸ νοιώσῃ ὁ λαός, νὰ ἐνθουσιασθῇ καὶ νὰ κἀνῃ κι' αὐτός, ἂν μπορέσῃ, ὅ,τι ἔκανε ὁ Βαρβάκης. Θέλω νὰ δείξω μ' αὐτὸ στὸν λαὸ τὰ ἔργα τοῦ Βαρβάκη γιὰ νὰ τὰ τιμήσῃ καὶ νὰ τὰ μιμηθῇ!...

— Πολὺ καλὰ! σ' αὐτὰ συμφωνῶ κ' ἐγώ. Μὰ ἔλα τώρα ποὺ ὁ Λαός ἀπ' ὅλ' αὐτὰ δὲν θὰ νοιώσῃ τίποτα! Μ' ἀρέσουν τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Σιμωνίδη καὶ δακρύζω σὰν διαβάζω τοὺς Πέρσας τοῦ Αἰσχύλου· μὰ δοκίμασε νὰ τὰ διαβάσῃς αὐτὰ σὲ κανένα φούρναρη, σὲ κανένα μανάβη, σὲ κανένα ψαρά· ὅσο κι' ἂν ἐνθουσιαζέσαι σὺ ποὺ θὰ τὰ διαβάζῃς, αὐτὸς θὰ κλείσῃ τὰ μάτια καὶ θ' ἀποκοιμηθῇ. Καὶ δὲν πρέπει ν' ἀποκοιμηθῇ Λογιώτατε, δὲν πρέπει! γιὰτὶ αὐτὸς ὁ φούρναρης, αὐτὸς ὁ μανάβης, αὐτὸς ὁ ψαράς εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τρέξουν πρῶτοι στὰ σύνορα, σὰν βροντήξῃ τὸ κανόνι, νὰ χύσουν τὸ αἷμά τους γιὰ τὴν πατρίδα, μὰ σὺ θὰ κάθῃσαι κλεισμένος στὴν Βιβλιοθήκη σου καὶ θὰ κυττᾷς νὰ μεταμορφώσῃς τὴν Ἀκαδημίαν σὲ Ἀκαδημειαν καὶ σὰν κουράζεσαι πλεῖα ἀπ' αὐταῖς τῆς ἐθνικαῖς μελέταις σου θὰ κατεβρίχῃς στὸ Φάληρο γιὰ νὰ πᾶς μιὰ βόλτα στὸ λιμάνι μὲ τὸν λέμβον κι' ὄχι μὲ τὴν

λέμβον. Αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐνθουσιασθοῦν πρῶτα· ἂν δὲν ἐνθουσιασθῇς σὺ, μικρό 'νε τὸ κακό!

Φαντάζομαι τί γέλιο θὰ κάνουν ἐκεῖνοι ποὺ θὰ σταθοῦν ὕστερ' ἀπὸ διακόσια τρακόσια χρόνια νὰ διαβάσουν αὐτὸ τὸ ἐπίγραμμά σου· θὰνε πλεῖο γνωστικοὶ ἀπὸ μᾶς — γιὰτὶ ἂν μᾶς μοιάσουν ἀλλοίμονο στὸ Ρωμαϊκό! — καὶ θὰ ζητοῦν νὰ μάθουν ἀπ' αὐτὸ σὲ ποιὰ κατάστασι ἦταν ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ποίησις καὶ πῶς ζοῦσαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ποὺ ἔγραφες σὺ τὸ ἐπίγραμμα· γιὰτὶ αὐτοὶ θὰ ξέρουν πῶς ἡ ἐπιγραφαὶς καὶ τὰ ἐπιγράμματα τίποτ' ἄλλο δὲν εἶνε παρὰ μνημεῖα ὄλων αὐτῶν.

Ἦέ μου τώρα στὴν πίστι σου, τί θὰ νοιώσουν οἱ μεταγενέστεροι ἀπ' τὸ δικό σου τὸ ἐπίγραμμα; Αὐτὸ μόνο: πῶς τὸ ἔγραψες στὰ 400 π. Χ. τοῦλάχιστον καὶ πῶς ὁ Ψυρίης Βαρβάκης ἦταν κανένας πρῶτος ξάδελφος τοῦ Κοιράνου Εὐρυμέδοντα ποὺ τὸν ἔχωσες σὰν παλοῦκι ἐκεῖ, στὸν δεύτερο στίχο! Καὶ θὰ σκάσουν τὰ γέλια! Γι' αὐτὰ τὰ γέλια τῶν μεταγενεστέρων θὰσαι σὺ ὑπεύθυνος, Λογιώτατε, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ δὲν κυττᾷς τὴ δουλειά σου καὶ ζητᾷς νὰ φυτρώῃς κεῖ ποὺ δὲν σὲ σπέρνουν! Αὐτὰ τὰ πράγματα θέλουν ἄλλους ἀνθρώπους· αὐτὸ τὸ καταλαβαίνει καλλίτερα ἀπὸ μένα, μὰ δὲν σ' ἀφήνει ὁ πειρασμὸς ἡσυχῆ!

Θυμοῦμαι πῶς στὰ 86 κάποιος ἐφημερίδα ἔρριξε τὴν ἰδέαν νὰ φτιάξουν ἓνα μνημεῖο γιὰ κείνους ποὺ σκοτώθηκαν στὰ σύνορα καὶ ζητοῦσε γι' αὐτὸ τὴν συνδρομὴ ὄλων τῶν πατριωτῶν· στὴ στιγμὴ ξεφύτρωσαν στὴ μέση κ' οἱ λογιώτατοι κι' ἀντὶ νὰ στείλουν παράδες, ἄρχισαν νὰ στέλνουν φουρνιαῖς φουρνιαῖς ἐπιγράμματα γιὰ τὸ μνημεῖο· κάποιος τοὺς προσκάλεσε βλέπεις!

Ὑστερ' ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τί βγαίνει;

Μόνον αὐτό:

Ἀφοῦ μῆτε ὁ Πατριάρχης κρεμάστηκε, μῆτε ὁ Διάκος σουδλήστηκε, μῆτε οἱ μεγάλοι εὐεργέταις τοὺς θησαυρούς τους ἔδωσαν γιὰ πέντε δέκα λογιωτάτους, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἔθνος ὁλόκληρο, πρέπει τώρα αὐτὸ τὸ ἔδω ἔθνος νὰ τοὺς φωνάξῃ μὲ τὴ γλῶσσά του, μὲ τὴν ποίησί του, μὲ τὴν καρδιά του, τὴν οὐράνιαν εὐγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀσθεσση, ποὺ κλεῖ μέσα στὰ στήθη του γι' αὐτούς!

Δὲν μὲ χῶτε

Ο Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΝΑΣΣΩ

Καὶ ὁ δυσκολώτερος ἐκ τῶν παρευρεθέντων τὴν ἐσπέραν τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐν τῷ Παρνασσῷ, φρονοῦμεν ὅτι δὲν θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμά, ὡς ἀληθῆ πνευματικὴν ἀπόλαυσιν, ἐκ τῶν σπανιώτατα παρεχομένων ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀπειροπληθῶν ἐκπορθητῶν τοῦ βήματος αὐτοῦ. Ὁ ἀρχαιοπρεπὴς ὑμνητὴς τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ πλήρους ἀδόλου ἀρ-